

N°3 SEPT 2021

patos

elle

ETT MAGASIN
OM SMÅTT & STORT
I TROLLHÄTTAN

SÅ KAN DU
RÖSTA I
KYRKOVALET

SOFIA JACOBSSON BLIXT

Specialistsjuksköterskan
om livet mitt i en pandemi.

Svenska kyrkan
TROLLHÄTTAN

4

Sjuksköterskans tuffa år

Sofia har aldrig tidigare gråtit så många gånger på vägen hem.

18

Ambassadör för inkludering

Felicia Lorentzon vidareutbildas för att alla ska känna sig välkomna.

8

Din guide till kyrkovolet

Se vilka kandidater du kan rösta på i Svenska kyrkan Trollhättan.

20

Matilda om livet efter pappa

Hon var bara 12 år när hennes pappa dog i en hjärntumör.

12

Det känns gott att odla

Hösten är skördetid och intresset för odling har ökat under pandemin.

24

Musslan gör skillnad

Ger barnen verktyg för att hantera en jobbig vardag.

14

Nya föremål i gammal kyrka

Vid renoveringen har Trollhättans kyrka fått ny dopfont, talarstol och altare.

27

Ny serie: Året på kyrkogården

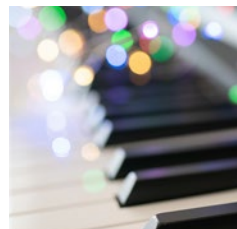
Hösten har sina arbetsrutiner för personalen på Håjum och Götalunden.

16

Höstkruss & sudoku

Nya utmaningar som kan ge rättvisa vinster.

30

En händelserik höst

Restriktionerna påverkar fortfarande, men nu kan fler besöka våra evenemang.

KONSTEN ATT VÄLJA.

NÄR DESSA RADER skrivs är fortfarande sommaren här. En omtumlande tid ligger bakom oss på många plan. Vi håller på att ta oss ur en pandemi. Det har varit regeringskris som definitivt kommer att fortsätta påverka samhället. Om bara några veckor är det kyrkoval.

DET RÅDER OLIKA meningar kring detta med att välja och göra val. En del vill påvisa att det inte är mycket att göra åt utan "det som händer det händer". Andra navigerar mer sitt liv utifrån att "allt är möjligt". Många väljer ganska ofta att se saker och snubblade nära hela livet utifrån ett perspektiv. Som pappan till Toula, dottern som ska gifta sig i filmen "Mitt stora feta grekiska bröllop" från 2002. Han är fullkomligt övertygad att allt kommer från grekiskan. Och visst har han rätt, åtminstone ibland!

JAG TYCKER DET är roligt att ta reda på varifrån ett ord kommer. Ett begrepp som känns alldagligt eller blivit missbrukat kan få ett nytt ljus över sig. Det blir ofta en aha-upplevelse som tar oss ut på nya tankar. Ta till exempel ordet "ekonomi". Jätteroligt tycker någon medan andra säger sig inte vara särskilt intresserade.

SOM AV EN händelse kommer ordet från grekiskan. Eko från oikos som betyder hus och hushåll, nomi från nomos som betyder lag. Utifrån de resurser som finns, vilka i stort sett alltid är begränsade, är ekonomi att sätta resurserna i relation till de önskemål och behov som finns. Ekonomi handlar alltså om hur vi hushåller med det som finns och gärna på ett så bra sätt som möjligt. Det är här resonemanget om våra val kommer in.

I VÅR HAR jag själv stått inför ett stort val. Jag har ställt mig frågan om vägen vidare är att fortsätta som kyrkoherde eller om den leder någon annanstans. Liksom för alla far tankar och känslor genom huvudet. Böner har betts, frågor har ställts. Hur gör man när man vill men funderar på om man ska? Hur hushåller man med sina egna resurser liksom med kyrkans?

ATT VARA SANN mot sig själv är något bland det svåraste som finns. Men varje uppriktig fråga till dig själv, Gud eller någon annan som är värd ditt förtroende äger i det närmaste evigt värde. Varje beslut och val du gör påverkar också din omgivning och medmänniska.

FRÅN OCH MED september byter jag Kyrkans hus och kyrkoherdeuppdraget mot Lextorpskyrkan och att leda arbetet där vidare. I de val du står inför önskar jag dig det allra bästa!

ELISABET ÖMAN
Kyrkoherde
Trollhättans församling

elle

4

ETT ÅR AV TOPPAR OCH DJUPA DALAR

TEXT: ERIKA ALMOVIST FOTO: AMER KAPETANOVIĆ

Att säga att det har varit tufft för vårdpersonal under det senaste året känns både som ett överanvänt uttryck och en stor underdrift. Men vad använder man då för ord för att beskriva den arbetsbelastning och det lidande som människor inom vården upplevt under pandemin?

Enligt Sofia Jacobsson Blixt, specialistsjuksköterska på infektionsavdelningen på NÄL, har det dryga året som passerat sedan pandemin nådde Sverige både varit det värsta och det bästa i hennes liv.

”
**JAG HAR ALDRIG
GRÅTIT SÅ MÅNGA
GÅNGER I BILEN
PÅ VÄG HEM FRÅN
JOBDET SOM UNDER
DET HÄR ÅRET.**

VÄGEN TILL ATT bli sjuksköterska var inte självklar för Sofia. Hon gick förvisso naturvetenskapliga programmet på gymnasiet men framtidsdrömmarna handlade, precis som för många andra i hennes klass, om att bli ingenjör. Att vårddyrket hade kunnat passa henne hade hon ingen tanke på förrän en kompis föreslog det.

– Ingen i min familj jobbar inom vården så för mig kändes det lite främmande. Men det blev i alla fall så att jag började sjuksköterskeprogrammet på Högskolan Väst med tanken att utbilda mig till barnmorska. Men på vägen upptäckte jag att det fanns så många andra roliga avdelningar att jobba på, berättar Sofia.

EFTER EXAMEN FRÅN sjuksköterskeprogrammet började hon jobba på infektionsavdelningen på NÄL. Avdelningens uppgift är att vårda patienter med smittsamma sjukdomar och att skydda samhället mot smitta. Där trivdes hon som fisken i vattnet och efter några år beslutade sig Sofia för att utbilda sig till specialistsjuksköterska inom infektions-sjukvård och blev klar med utbildningen i slutet av 2019, precis innan covid-19 började spridas runt jordklotet.

– Det var jättebra att jag hann gå den utbildningen innan pandemin slog till. Jag och min kollega Susann är de första specialistsjuksköterskorna inom infektionssjukvård som finns på NÄL, så vi hade en annan kunskap och fler verktyg att jobba med. När vi förstod att det fanns en risk att covid-19 skulle utvecklas till en pandemi började vi trappa upp och förbereda oss, bland annat genom att interntutbilda personal och bygga upp rutiner, förklarar Sofia.

INFEKTIONSAVDELNINGEN ÖVAR REGELBUNDET för att vara förberedda på plötsliga utbrott av smittsamma sjukdomar, exempelvis Ebola. Sofia och hennes kollegor var därför snabba med att börja interntutbilda personal på sjukhuset, bland annat på Intensivvårdsavdelningen IVA, om vad det kunde betyda om pandemin nådde Sverige. De höll bland annat utbildningar för bemanningspersonal om hur man använder skyddsutrustning på ett korrekt sätt och bemötte många frågor.

– Efter sportlovet 2020 började vi få in de första fallen av covid-19 på NÄL. Och efter det började

”
JAG HAR FÅTT JOBBA
PÅ ATT TILLÅTA MIG SJÄLV
ATT HA ETT LIV UTANFÖR
JOBDET OCKSÅ.

PÅ DE HÅRDAST drabbade avdelningarna tog Sjukhuskyrkan tidigt ett initiativ berättar Sofia.

– De har varit närvarande och påmint om att de finns där om man har behov av att prata. Våra chefer har också varit väldigt öppna med att man kan få samtalsstöd om man vill det. Sen har vi pratat så enormt mycket inom arbetslaget och stöttat varandra. Vi har hållit en tyst minut för patienter som gått bort. Ett tag hade vi det varje dag men det var viktigt för oss att det inte kändes som ett löpande band. Vi såg till att sitta ner och tänka på de personerna som inte överlevt.

SOFIA FICK ETT bra råd av en handledare under studietiden. Hon menade att det var viktigt att inte gå omkring och bära på det man möter under en arbetsdag, det blir för jobbigt. Sofia tog till sig det och utarbetade en strategi för att inte ta med sig arbetsdagen hem.

– Jag har en halvtimmas pendling upp till Brålanda och har det varit en jobbig arbetsdag så försöker jag bearbeta den i bilen på väg hem. Men när jag sen är hemma och parkerar bilen så ska jag släppa det och inte hålla på och älta mer, förklarar hon.

I ALLT MÖRKER ryms det ljus och mitt i pandemiåret blev Sofia gravid. Numera är riktlinjen att gravida efter vecka 20 ska undvika situationer där de kan smittas av covid-19 men hösten 2020 fanns inte den på plats och Sofia jobbade på in i det sista. Trots att hon var medveten om att andra infektionssjukdomar kan vara farliga om man är gravid kände hon ingen större oro för sig själv eller fostret.

– Jag har vårdat så pass

det ramla in fler och fler, minns Sofia.

UNDER PANDEMIN HAR NÄL placerat patienter med covid-19 på antingen infektionsavdelningen eller IVA, beroende på vårdbehov. IVA tar hand om de patienter som behöver respirator för att kunna andas. På infektion hamnar personer som antingen klarar sig utan respirator eller vars kroppar inte skulle klara av de påfrestningar som en respirator innebär.

– Arbetsbelastningen har varit fruktansvärd stundtals. Det är tur att vi är en väldigt sammansvetsad och välfungerande klinik för annars hade det inte gått. Vården vi har gett har varit på en helt annan nivå. Infektionskliniker är vana att ha hand om väldigt sjuka patienter men i normala fall är det kanske två patienter på hela avdelningen som är så sjuka, nu

har varenda en varit jättedålig. Det har krävts att vi bemannat upp mer på varje patient. Vi har jobbat extrapass och dubbelpass, ibland från kvart i sju på morgonen till tio på kvällen, berättar Sofia.

DET HAR INTE bara varit fysiskt tungt. Sofia och kollegorna på avdelningen har behövt se många fler av sina patienter dö än de är vana vid. När det var som värst upp emot en eller ett par personer per dag.

– Jag har aldrig gråtit så många gånger i bilen på väg hem från jobbet som under det här året. Jag har träffat patienter och sett livsöden som jag aldrig kommer kunna glömma. Så är det ju i normala fall också men nu har det varit så frekvent – hemska situationer där flera familjemedlemmar ligger inne samtidigt och någon av dem går bort.

Mitt i alla extrema påfrestningar på jobbet som specialistsjuksköterska på Näl under pandemin, har Sofia försökt att ställa om och koppla av när hon väl kommit hem. Trädgården har varit en plats för återhämtning och att få vara med nyfödde sonen Ebbe har givit perspektiv på livet.

många gravida och oftast går allt bra med graviditeten, även om patienterna varit jättesjuka. Så jag visste att även om jag skulle bli smittad och sjuk så var risken liten att det skulle hända något med mig eller bebisen.

TIO DAGAR HANN gå från att Sofia gick hem på föräldraledighet till att hon födde sonen Ebbe. Tio dagar av väntan som stod i stark kontrast till de tuffa dagarna på NÄL.

– Det var en sån omställning och kändes jättekonstigt. Från

intensiva dagar till att bara gå och vänta. Det gäller egentligen hela året. Jag har haft det värsta året i mitt liv rent arbetsmässigt men också det mest fantastiska, tack vare min son.

Trots babylycka och dagar som består av att ta hand om en person istället för en hel avdelning har det inte bara varit en dans på rosor att lämna infektionsavdelningen.

– Det var jobbigt att gå hem för man kände att man ville hjälpa till mer. Jag har fått jobba på att tillåta mig själv att ha ett liv utanför jobbet också. Nu är

det min tid att få barn och då är det viktigt att jag ska kunna njuta av det, menar Sofia.

EFTER DET HÄR tuffa året kan man ju undra om Sofia ångrar att hon inte blev ingenjör istället.

– Verkligen inte. Att vara sjuksköterska är världens bästa yrke. Man får finnas där för människor när de går igenom det värsta man kan gå igenom. Och i de situationer som personen inte går att rädda får man göra den stunden till den bästa möjliga. ♥

ETT ENKLARE VAL ÄN NÅGONSIN

Det närmar sig. Söndagen den 19 september är det dags för kyrkoval för alla medlemmar i Svenska kyrkan runt om i hela Sverige. I Trollhättan kommer det att bli enklare än någonsin att förtidsrösta, eftersom planeringen gjorts utifrån pandemins restriktioner.

– Vi har utgått från försiktighetsprincipen och vill göra det möjligt att undvika trängsel på valdagen, säger Pia Fogelberg, chefssekreterare vid församlingens Administrativa enhet.

TEXT: ERIK TORSTENSSON FOTO: ULF SUNDBERG

TROTS LÅTTADE RESTRIKTIONER i början av juni och under sommaren så har planeringen, som startade långt tidigare, utgått från det mer restriktiva läge som länge rådde.

– I planeringsstadiet under våren och försommaren har vi utgått från att hantera valet utifrån ett pandemiläge, säger Pia Fogelberg.

Jämfört med tidigare valdagar kommer det också att vara nedtonat med kaféer och underhållning i anslutning till vallokalerna.

– Vi har avvaktat med omfattningen in i det sista, men behöver ha en viss framförhållning när det gäller bemanning och annan planering av det, konstaterar Pia, som hoppas att valet ska locka minst lika många som för fyra år sedan.

Då röstade nästan 17 procent av de röstberättigade i församlingen. Eller närmare bestämt 3 682 personer. Det motsvarande en ökning på över sex procent. Sett till möjligheterna och tillgängligheten så borde det gå att ligga kvar på minst samma nivå i år.

– Vi har bland annat beställt hem brevröstningspaket som man kan beställa via församlingsexpeditionen. Statistik från andra länder som hållit olika val under pandemiperioden har visat att andelen brevröster har ökat, påpekar Pia Fogelberg.

Jämfört med allmänna valen så kan även boende i Sverige brevrösta i kyrkovalet. Du skickar dina röster så att de är framme senast fredag den 17 september 2021.

Vallokalerna i Trollhättan är desamma som vid förra valet, men öppetiderna för förtidsröstning har utökats, med start två veckor innan valdagen.

– Bland annat har vi utökat öppetiderna på eftermiddagar och kvällar. Dessutom har vi förlagt tid och plats för förtidsröstning i anslutning till flera av kyrkans planerade evenemang, så att du enkelt kan passa på att rösta i samband med att du besöker dem. Vi ser det som en utökad service, som förhoppningsvis också kan locka fler att rösta, säger Pia Fogelberg.

Du kan förtidsrösta i valfri vallokal, men på själva valdagen måste du rösta i den vallokal som anges på ditt röstkort.

DU SOM ÄR medlem och fyllt 16 år är välkommen att rösta på vilken nomineringsgrupp och vilken kandidat du tycker ska sitta i Trollhättans församlings kyrkofullmäktige, i stiftsfullmäktige och i kyrkomötet, som hålls i Uppsala två gånger varje år.

– Vi kommer att ha ett 40-tal valarbetare engagerade för att det ska flyta så smidigt som möjligt, säger Pia Fogelberg. ♥

HÄR KAN DU FÖRTIDSRÖSTA!

Redan den 6 september kan du förtidsrösta i valfri vallokal, men på själva valdagen måste du rösta i den vallokal som anges på ditt röstkort. Alla medlemmar i Svenska kyrkan som fyllt 16 år har fått sitt röstkort hemskickat. Lokaler och öppettider ser du här:

Måndag 6 sept

10.00 – 12.00 Kyrkans Hus

Tisdag 7 sept

10.00 – 12.00 Kyrkans Hus
15.00 – 20.00 Götalundens kyrka

Onsdag 8 sept

10.00 – 12.00 Kyrkans Hus
15.00 – 20.00 Skogshöjdens kyrka

Torsdag 9 sept

10.00 – 12.00 Kyrkans Hus
15.00 – 20.00 Kyrkans gård Strömslund

Fredag 10 sept

10.00 – 12.00 Kyrkans Hus

Lördag 11 sept

10.00 – 13.00 Götalundens kyrka

Måndag 13 sept

10.00 – 12.00 Kyrkans Hus

Tisdag 14 sept

10.00 – 12.00 Kyrkans Hus
15.00 – 20.00 Lextorpskyrkan

Onsdag 15 sept

10.00 – 12.00 Kyrkans Hus
15.00 – 20.00 Trollhättans Kyrka

Torsdag 16 sept

10.00 – 12.00 Kyrkans Hus
15.00 – 20.00 Kyrkans Hus

Fredag 17 sept

10.00 – 12.00 Kyrkans Hus

Lördag 18 sept

10.00 – 13.00 Kyrkans Hus

Söndag 19 sept

På valdagen är alla vallokalerna öppna kl 09.00 – 11.00 och 12.00 – 20.00

En röst i
kyrkoval
är en röst för
demokratin!

RÖSTKORT OCH LEGITIMATION

Du måste ha med ditt röstkort och legitimation när du förtidsröstar. Har röstkortet kommit bort kan ett nytt skrivas ut på plats.

HÄR RÖSTAR DU PÅ VALDAGEN

Den 19 september står åtta vallokaler öppna i Trollhättans församling. Vilken vallokal du ska gå till står på ditt röstkort, som du som är medlem i Svenska kyrkan har fått via posten.

SÅ PERSONRÖSTAR DU

Du kan sätta ett kryss framför upp till tre favoritkandidater på valsekeln. Den kandidat som får minst 5 procent av sin grupps röster eller minst 20 röster får tillgodoräkna sig dem och kan avancera på sin nomineringsgrupps valsekel.

Läs mer om kyrkoval:
svenskakyrkan.se/trollhattan/kyrkoval

VÄND OCH MÖT
NOMINERINGS-
GRUPPERNA SOM
DU KAN RÖSTA PÅ.

Kyrkoval
19 SEP 2021

4 FRÅGOR TILL NOMINERINGSGRUPPERNA I TROLLHÄTTAN

Bernt Berggren, kandidat nr 1.

Ville Lundman, kandidat nr 1.

10

1 VILKA ÄR ER
NOMINERINGSGRUPPS
3 PRIORITERADE FRÅGOR
INOM TROLLHÄTTANS
FÖRSAMLING?

2 VAD TYCKER NI
FRAMFÖR ALLT
**SÄRSKILJER ER FRÅN
ANDRA NOMINERINGS-
GRUPPER?**

3 HUR VILL NI FÅ FLER ATT
UPPTÄCKA OCH FÖRSTÅ
**KYRKANS STORA SAM-
HÄLLSROLL** INOM T EX
DET SOCIALA OMRÅDET?

4 VAD SVARAR NI DEN
SOM SÄGER: "JAG ÄR
VISSERLIGEN MEDLEM
I SVENSKA KYRKAN,
MEN JAG TÄNKER NOG
ÄNDÅ INTE RÖSTA
I KYRKOVALET"?

1. Vi vill att Svenska kyrkan behandlar alla lika, oavsett kön, sexuell läggning eller var man kommer ifrån.

Låt inte högerkonservativa och nationalistiska krafter använda kyrkan för att vrida klockan tillbaka.

Gör ditt för att säkerställa att kyrkan även fortsatt ska vara en stark samhällskraft för solidaritet och alla människors lika värde och rätt.

2. Solidariteten och allas lika värde.

3. Vara mer lyhörda och nå ut i samhället via olika sorters media.

4. Gör ett aktivt val för att säkerställa att Kyrkan förblir den sociala stöttepelaren den är idag! Kyrkan gör ett fantastiskt arbete med barn och ungdomar, integrationsfrågor samt begravingar.

Våra kandidater

- Bernt Berggren
- Hiikka Andersson,
- Bo-Christer Österberg
- Ingrid Sallander
- Monika Larsson
- Anita Berggren
- Ulrika Floodh
- Lena Bogren
- Karin Sperr
- Eva Zakrisson
- Jan Andersen
- Gunilla Pettersson
- Annika Ebenholm
- Olof Wiking
- Magnus Dahlqvist
- Helena Nissfolk
- Viveka Dalhammar
- Monika Lindström
- Patrik Håkansson
- Sirpa Sirviö
- Bertil Olsson
- Anne-Marie Jonsson
- Erik M Svensson
- Alexander Myllyharju
- Simon Johnsson
- Agnetha Andersson
- Peter Johnsson
- Anette Karlsson

1. Att verka för kyrkans enhet med Jesus i centrum.

Vi vill se mer samarbete med de andra kyrkorna i Trollhättan.

Värna om varje kyrkas församlingsgemenskap. Vi blir en enda församling i Trollhättan vid årsskiftet och då vill vi att varje kyrka ska ha ett tryggt ledarskap och att församlingsmedlemmar ska ha hemkänsla i sin närmaste kyrka.

2. Kärleken till Guds ord.

3. Tron på Jesus har varit kyrkans drivmekanism i 2 000 år och har fått människor att sträcka sig ut i tjänst för andra. Vi behöver inte basunera ut vad kyrkan gör och har gjort, det viktiga är att vi gör gott mot alla människor och leder dem som vill till en personlig tro på Jesus. Det ger ringar på vattnet.

4. Vi behöver din hjälp för att kyrkans folk själva ska kunna styra sin kyrka, eftersom den idag styrs av politiska krafter till stor del. Rösta inte på ditt politiska parti, det kan du göra i riksdagsvalet.

Våra kandidater

- Ville Lundman
- Inger Lindeskog

Vad skiljer de lokala nomineringsgrupperna åt? Och vilka kandidater finns det att rösta på? Här får du en snabbguide inför kyrkovalet i Trollhättans församling, då du som är medlem i Svenska kyrkan och har fyllt 16 år kan påverka vilka som tar plats i kyrkofullmäktige.

Anita Glemring, kandidat nr 1.

Hans Bladh, kandidat nr 1.

Bengt Kristiansson, kandidat nr 1.

ÖPPEN KYRKA
– en kyrka för alla

- Att välkomna varje människa, vara de utsattas röst, samt kämpa för det goda i samhället och tala tydligt om Jesus.
Att satsa mer på diakonin och skapa olika mötesplatser där vi värnar om människovärde, integration och miljö.
Att förvalta våra byggnader och organisation på ett långsiktigt, etiskt och hållbart sätt, samt värna vårt kulturarv.
- Vi är inte styrda av något politiskt parti, utan företräder församlingen. Vi har vår förankring i vår tro och i kyrkans olika verksamheter. Vi vill ha en fortsatt bra verksamhet med god ekonomi nu och i framtiden.
- Vi ska uttrycka vår stolthet och använda sociala medier, lokaltidningen och Patos för att berätta för fler om vad kyrkans anställda, ideella och många församlingsbor bidrar med i samhället.
- Vad är viktigt för dig och din familj? Vill du vara med och påverka? Kyrkan står inför flera viktiga frågor och du kan vara med och påverka inriktningen, som också passar för nya generationer.

- Att göra Svenska kyrkan till Svenska kyrkan igen.
Att genomföra det mest fundamentala kristna uppdrag-missionsbefallningen.
Vi vill ha en varm kyrka, som är tydlig i sin kristna tro.
- Att vi kan vända utvecklingen. Också i Svenska kyrkan.
- Att kyrkan blir en verklig diakonal kraft för de svagaste som lider nöd. Exempelvis fattigpensionärer, missbrukare, hemlösa eller kvinnor som lever under hedersförtryck.
- Röstar du så medverkar du till att ge kyrkan ro att vara kyrka utifrån klassisk kristen tro, istället för att följa dagsaktuella politiska trender. Att alla ska vara öppna och varma i mötet med såväl grannar som främling, utan att förväxla den sanna bibliska uppmaningen med en ansvarslös migrationspolitik.

- Att finna nya sätt för kyrkan att nå ut till alla sina medlemmar, särskilt de unga.
Fortsätta att satsa mycket på diakonin, kyrkans sociala arbete för människor som behöver stöd eller hjälp.
Verka för ett varierat gudstjänstliv både vad det gäller musik och gudstjänstformer, så att många kan känna sig hemma.
- ÖPPEN KYRKA – en kyrka för alla är partipolitiskt oberoende och med klara uppfattningar vad gäller t ex människor lika värde, en kyrka öppen för alla, kvinnor och män i kyrkan, HBTQ-frågor. Det är viktigt för oss att hålla fast vid Regnbågs-certifieringen.
- Kyrkan ska synas i samhället och debatten på alla sätt där vi har möjlighet. Där kan ideella krafter spela en större roll. Fair Trade Shop och Kyrkbänken på Överby är viktiga.
- I år är det viktigare än någonsin att rösta för att skydda demokratin i vår kyrka samt att värna vår folkkyrka. Grupper med helt andra värderingar än de kyrkan står för vill få inflytande.

Våra kandidater

• Hans Bladh • Britt-Mari Bladh

Våra kandidater

• Anita Glemring
• Dan Fogelberg
• Bertil Jönsson,
• Inger Dafgård
• Thomas Glemring
• Dag Ennerdal
• Janina Herranen
• Christer Jonsson,
• Ingerd Kallioniemi
• Anders Karlzon,
• Bengt Cederlund,
• Kerstin Kaluza,
• Jan Börjesson

Våra kandidater

• Bengt Kristiansson
• Arne Samuelsson,
• Anna-Karin Westberg
• Ulf Sundberg
• Heléne Berglund
• Gunnar Björklund
• Linnéa Regnlund
• Rune Johansson
• Monica Isaksson
• Reine Jakobsson
• Yngva Nolkranz
• Vilhelm K Yngvesson
• Elisabeth Samuelsson
• Christina Palm
• Björn Brovik
• Ann Josefsson
• Gunnel Wadell
• Lis-Beth Forsgård
• Inge Eklund
• Lena Ekman
• Christina Kristiansson
• Kristina Gruvander

PATOSFRÅGAN

?

VAD ODLAR DU?

elle

EN VÄXANDE KRAFT I GULNANDE HÖSTTID

TEXT OCH PORTRÄITTFOTO: ULF SUNDBERG

Septembertid är skördetid och det är nu vi kan njuta lite extra av både egenodlade frukter och grönsaker. Förutom att skörden från de egna grödorna på kolonilotten, i balkonglådorna eller trädgårdslandet smakar extra bra, så är det ju också bevisat att du mår gott av att odla och finnas nära naturens alla små mirakel. I pandemitider har det betytt mer än någonsin för många.

HELENE BERGLUND

– Jag tycker om att vara ute i trädgården och samla kraft. Det har verkligen behövts under pandemin. För oss som är lärare har det verkligen varit en annorlunda period. Nytt i trädgården i år är två blåbärsbuskar.

ROGER PERSSON

– I coronatider har trädgården fått en stor betydelse för mig. Jag har dubblerat odlingarna flera gånger om och nu finns det tomater, paprika, potatis, lök och mycket annat som skördas i slutet av sommaren. Jag har fått sätta upp lite extra skydd mot rådjuren, för det är rena smörgåsbordet för dem.

CHRISTINA ALMROT

– Jag äger en kolonilott sedan nio år tillbaka och det är det bästa köpet jag har gjort. Dels är det rekreation och avkoppling från jobbet, men det är också roligt att odla lite för egen del. Min man och jag odlar så mycket vi kan av frukt och grönsaker. Senaste tillskottet är ett persikoträd.

CHRISTIAN JOHANSSON

– Jag håller på med "gröna jobb" i arbetet så det blir förstås att jag odlar hemma också. I mitt växthus finns bland annat gurka, chili och tomater. Dessutom är jag fascinerad av japanska lönnar som man har i kruka som beställs från Holland. Jag har omkring 15 olika sorter.

KERSTIN ANDERSSON

– Jag är koloniägare och jag älskar det. Det är ett sätt att vara ute och få motion. I år har jag lagt mycket tid på att renovera stugan invändigt, så jag har satsat mest på blommor. Som pioner, liljor av olika sorter och en vit och ljuslila rododendron.

ELIAS HAMMAR

– I augusti förra året köpte jag och min fru ett hus. I och med det har intresset för trädgård ökat. Plommonträd och äppelträd har vi hunnit med att plantera. Och så har vi flyttat på ett par vackra rododendronbuskar. Sedan ska förstås gräsmattan och rabatter fixas, så det blir en del.

TINA ÖSTH

– Jag bor i lägenhet och odlar blommor både på balkongen och inomhus. Det är bara mårbackapelargoner för hela slanten. De är fina och lättsköta och över vintern har jag dem i källaren. I februari och mars är det dags att ta upp dem igen inför nästa säsong.

ALEXANDER NEHME

– Jag är visserligen blomsterhandlare, men jag odlar inget själv utan jag köper mycket blommor istället. Mestadels från svenska odlare. Mina favoritblommor är olika sorters orkidéer. De är lätta att sköta och kräver inte så mycket jobb.

AMELIE WETTERLUND

– Jag odlar potatis och tomater i pallkragar. Tomaterna får jag av min mamma som driver upp dem i sitt växthus. I slutet av säsongen plockar jag av de gröna omogna tomaterna och gör marmelad. Det är det godaste som finns.

DYRT & HELIGT

TROLLHÄTTANS
KYRKA

GAMMAL KYRKA FYLLS MED NY HISTORIA

TEXT: ERIK TORSTENSSON FOTO: ULF SUNDBERG

För ett år sedan stängdes Trollhättans kyrka för renovering. 120 liter linolja, 450 liter väggfärg och 3,5 ton kalkbruk senare är kyrkan mitt i älven vackrare än någonsin. När den återöppnades den 25 april hade den dessutom utrustats med ett nytt altare, en ny dopfont och en ny talarstol, som nu blir en del av kyrkans fortsatta historia.

Jan Skeppstedts altare, talarstol/ambo och dopfont är alla flyttbara, så att användandet blir mer flexibelt.

Trollhättans kyrka är verkligen en symbol för Trollhättan. Inte bara för att den är ett populärt besöksmål och lockar många till konserter och gudstjänster. Utan också för att den bokstavigt talat har en sådan central roll och stark koppling till stadens historia.

Det var här som Trollhättans församlings förste kyrkoherde Magnus Åberg höll sin första predikan i kyrkan, som invigdes den 14 september 1862. Det var Kanalbolaget som finansierade bygget. Och tornet reser sig ståtligt över fallfåran med utblick över Oscarsbron, som stod klar 1889 och knöt ihop samhällena på både sidor älven.

Tina Haettner Blomquist, präst och arbetslagschef

DEN OMFATTANDE UPPRUSTNINGEN för cirka 6 miljoner kronor har nu givit kyrkan en verklig ansiktslyftning. Bakom de nya inventarierna står den lokale arkitekten Jan Skeppstedt från Arkitekttriangeln. Det var han som också höll i pennan när Götalundens kyrka totalrenoverades och byggdes ut 2014–2015.

En ny dopfont, ett nytt flyttbart altare och en ny och flyttbar talarstol, en så kallad ambo, har tagits i bruk.

Allt signerat Jan Skeppstedt. Själva skålen till dopfonten är gjord av formgivaren Ebba von Wachenfeldt i samarbete med mästareblåsaren Micke Johansson. Ebbas glaskonst, karakteriseras av blåst och skulpterat glas med ett organiskt formspråk och starka färger.

Jan Skeppstedt, arkitekt

DET NYA ALTARET är ett komplement till huvudaltaret, på samma sätt som den flyttbara dopfonten är ett komplement till den gamla dopfonten i cement. Ambon, som den flyttbara talarstolen kallas, ersätter också den som funnits tidigare.

– På det här sättet kan vi utnyttja kyrkorummet ännu bättre och mer flexibelt, säger prästen och arbetslagschefen Tina Haettner Blomquist och konstaterar att både arbetsmiljön och upplevelsen för besökarna förhöjts genom renoveringen.

ELÖVERSYN, NYA ELEMENT
OCH ENERGISNÅL LED-BELYSNING
HAR INSTALLERATS

VÄGGAR OCH TAK
HAR MÅLATS OCH
TVÄTTATS

VÄGGAR, FÖNSTER-
SMYGAR OCH TAKSTOLAR
HAR LAGATS

DÖRRAR, PELARE
OCH BÄNKAR HAR
BÄTTRINGSMÅLATS

NY FAST PLATS
FÖR KÖREN

GOLVET HAR
SLIPATS OCH OLIJATS

TEKNIKPLATS FÖR
LJUD OCH LJUS HAR
UPPDATERATS.
2 ST NYA HÖGTALARE,
NY PROJEKTOR OCH
PROJEKTORDUK, 6 ST
NYA SPOTLIGHTS

Trollhättans kyrka invigdes 1862. Den är byggd i nygotisk stil och är en gåva från Nya Trollhätte Kanalbolag. Dess chef, friherre Nils Ericson, mer känd som järnvägsbyggare, var den drivande kraften bakom både bildandet av en och kyrkbygget. Arkitekten Adolf Edelsvärd är bland annat känd för att ha ritat Hagakyrkan samt både Stockholms och Göteborgs centralstationer.

FÄRGERNA PÅ DE tre nya föremålen harmoniserar med kyrkans övriga färger och den ursprungliga känslan finns kvar, om än i en uppräschad tappning. Nya element, utökad tillgänglighet för besökare med funktionsvariation, LED-belysning och en ny fast plats för kören är bara några av alla de förbättringar som gjorts, förutom ytskikten, tvättning av tak och väggar och lagning av takstolar. Bara själva tvättningen tog för övrigt 900 timmar, så det är ett tålmodigt och omsorgsfullt arbete som utförts.

FÖR ATT BEVARA ursprunget och historien har vissa ytor bevarats, där man kan se ytskikten från när kyrkan byggdes och fram till idag.

Renoveringsfakta, Trollhättans Kyrka

Renoveringsperiod: September 2020–april 2021

Arkitekt: Arkitektriangeln, Jan Skeppstedt

Formgivare: Ebba von Wachenfeldt och mästertblåsare Micke Johansson

Entreprenör: Brunbergs entreprenad AB

Dekorationsmålning: Patrik Hansson Målerier

Renoveringskostnad: 6 miljoner kronor, varav 2,4 miljoner har finansierats via kyrkoantikvarisk ersättning

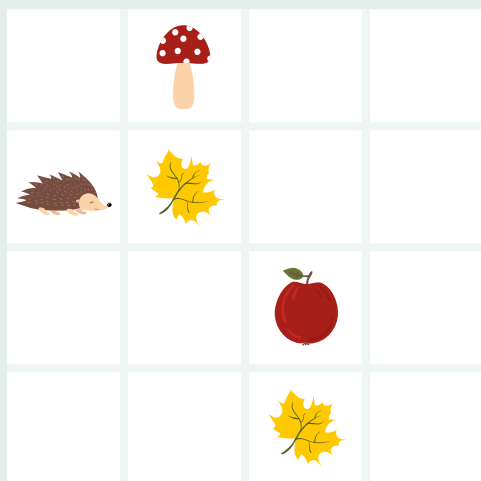
Antikvarisk medverkan: Lars Bergström

BARN-SUDOKU

För dig upp till 13 år!

Utmana hjärnan och lös vårt sudoku så har du chans att vinna biobiljetter till dig och en kompis.

VARJE SYMBOL SKA FINNAS EN GÅNG PER LODRÄT OCH VÅGRÄT RAD

RITA I SYMBOLERNA OCH FOTOGRAFERA DIN LÖSNING. MEJLA BILDEN TILL OSS TILLSAMMANS MED DITT NAMN OCH DIN ADRESS SENAST **15 OKTOBER**.

ANGE "BARN-SUDOKU" I ÄMNESRADEN.

Alla inskickade bidrag deltar i utlotningen

av 1 st Kulturkort från Folkets Hus Kulturhuset Trollhättan laddat med 2 st biobiljetter.

Vi lottar också ut 5 st presentkort á 100 kr från Trollhättan Fair Trade Shop.

Vinnare från Patos nr 2

Sommarkrysset

200 kr Fair Trade Shop: Ove Tuneborn

100 kr Fair Trade Shop: Lena Eriksson, Liina Navell, Agneta Sundberg, Marianne Hermansson

Barnsudoku

2 st biobiljetter: Hedda Gustavsson

100 kr Fair Trade Shop: Tyra Harrysson, Elin Karlsson, My Ölund, Theo Nordin, Leia Torvad

HÖST-KRYSSET

Kryssa rätt och vinn ett presentkort på 200 kr hos Fair Trade Shop i Trollhättan.

Lös krysset, fyll i nyckelbokstäverna som bildar ett ord i raden under korsordet och skicka in det till oss. **Bland de rätta svaren drar vi en vinnare** av ett presentkort värt 200 kr och fyra vinnare av ett presentkort värt 100 kr från Fair Trade Shop.

15 OKTOBER
VILL VI HA DINA LÖSNINGAR

Skicka via mail:

patos@svenskakyrkan.se

Skicka med post:

Svenska kyrkan, Patoskrysset

Box 161

461 24 Trollhättan

Märk kuvert/vykort med

"Patoskrysset"

Lämna in ditt svar i receptionen:

Kyrkans Hus, Drottninggatan 42

För att du ska vara med i dragningen behöver din lösning ha inkommit till oss senast 15 oktober.

Korsordskonstruktör: Lara-Göran Ståhl ©								LgS							
OMGIVNINGENS NATUR	BILDADE PERSONER	FATTADE	DE ÄR SJÄLVKLARA	GRUNDÄMNE	BEARBETA ELLER FLABBA	KRONOR	GRAND PRIX	PIGG	HÖLL LÅDA	FISKAR ELLER INSEKTER	BESTÄLLA OCH BETALA PÅ FÖRHAND	SLÅ ELLER TVÄRBROMSA	LEDES AV HEINRICH HIMMLER	BY MELLAN NÄSSJÖ OCH VETLANDA	UTAN KROKAR ELLER TA BORT STRÄN
LÄGGER SIG SENT															8
SPELADE HERR NILSSON PÅ FILM															
DJUR ELLER BILMÄRKE			5			ITALIENSK MAFFIA								7	GIGA ÖVERKÄNSLIGHET
DAGENS DUBBEL		BÖJT OCH INSTUCKET			6						KLÄMMA	FÖRE			
KLANDER UNDER SKENBART BERÖM	KORT				HUNDRA KVADRATMETER	KONST ELLER MISS MARK OCH BESITTA								KOMMER EFTER SOL	
RELIGIÖS LEDARE					KALKKRIK LERA					4			VINDSTÖT	KALL PERIOD	SKOLÄMNE
VÄLBÄRGADE ELLER NATION					STADSDEL I SÖDERORT	ÄR BORTSKÄMD OCH RIK							FÖRDROJD ELLER DÄRPÅ		
BÄRS		GULLIG			LIKNA VASS		1								
ANVÄNDS I REKLAMSKYLTA		KVALSTER										GAMMAL GOD STIL			
FLACKA						FÖR EN DEL AV MARK									Bild: Akrylmålning av Björn Bergerlind
					FÅR DRA	DEL AV SVERIGES UNDERRÄTTELSEJÄNST SOM ARBETAR MED SIGNALSPANING				3			FÅR SMÅ BARN		

NYCKELORD:

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

DU SKA ALLTID KÄNNA DIG VÄLKOMMEN

TEXT: ERIK TORSTENSSON FOTO: AMER KAPETANOVIĆ

Är den moderna Svenska kyrkan en kyrka för alla? Känner sig alla verkligen välkomna? Svenska kyrkan Trollhättan jobbar det här året extra mycket med att diskutera och reflektera kring förhållningssätt och bemötande för att svaret ska bli ja.

– Vi har kommit långt på flera områden, men det går alltid att göra mer, säger kyrkvaktmästaren Felicia Lorentzon. Hon är en av 15 anställda som utbildas till ambassadörer för en ännu mer inkluderande kyrka i Trollhättan.

FEM ÅR HAR hon tagit hand om mycket av det praktiska kring verksamheten i Skogshöjdens kyrka.

På samma sätt ansvarar Felicia för Kyrkans gård i Strömslund och tillsammans med församlingens andra vaktmästare ser hon till att, tillsammans med gårdsvården där, även hålla Gräsvikens fina kursgård vid Öresjö i ordning.

– Det är ett minst sagt varierat jobb. Ena dagen sitter jag bakom mixerbordet på en gudstjänst och den andra kan det handla om inköp och städning. Ingen dag är den andra lik, konstaterar Felicia nöjt.

HON HAR TIDIGARE jobbat som barista på en cafékedja och även som personlig assistent, men känner att hon nu har hittat lite av drömjobbet.

– Förutom att det är varierat, så träffar jag väldigt mycket människor.

Just alla möten, och hur man bemöter och skapar förutsättning för inkludering, är fokus i utbildningen ”Finns det rum för mig?”. Den bygger på begreppet ”Inclusive Church”, som är en gräsrotsrörelse inom den anglikanska kyrkan i England. Det handlar om att vända och vrida på förhållningssätt i syfte att vara en kyrka med, och för, alla.

– Totalt är det sju föreläsningar och diskussioner med över 180 deltagare från församlingar runt om i hela Sverige. Det är både intressant och väldigt givande att höra föreläsarnas

erfarenheter, och sedan ta del av resonemang kring olika frågeställningar i mindre grupper, säger Felicia.

HON TILLHÖR DE yngre deltagarna och tror rent generellt att den lite yngre generationen har ett mer öppet förhållningssätt. Teman som tas upp är fattigdom, genus, sexualitet, etnicitet, psykisk hälsa och funktionsvariationer.

” DET HÄR ÄR JÄTTEVIKTIGA FRÅGOR FÖR MIG.

Namn: Felicia Lorentzon
Född: 1996 i Trollhättan
Bor: Hus i Trollhättan
Familj: Man och två barn
Gör: Kyrkvaktmästare, Svenska kyrkan Trollhättan
På fritiden: Är med familjen och fixar i trädgården

– Det här är jätteviktiga frågor för mig. Och det kan tyckas att allt är självklart för alla, men samtidigt finns det äldre värderingar som lever kvar här och var även inom

kyrkan. Och det finns nog en hel del människor som fortfarande tror att dagens kyrka är negativt inställd till exempelvis trans- och homosexuella, konstaterar Felicia.

Efter den sista träffen i oktober ska hon och övriga medverkande kollegor runt om i församlingen jobba vidare med frågeställningarna ute i sina respektive arbetslag.

– Det här är komplext på många olika sätt och vissa frågor kan också väcka mycket känslor och tankar. Samtidigt kan det handla om rent organisatoriska och praktiska frågor som att skapa en struktur, vara noga med tider och göra det fysiskt möjligt för människor med funktionsvariation att känna sig och verkligen bli delaktiga, påpekar Felicia Lorentzon.

ARBETET MED ATT fortsätta utveckla en mer inkluderande kyrka ingår som en del i Svenska kyrkans nätverk Framtiden bor hos oss, där Svenska kyrkan Trollhättan ingår. Nätverket samlar distrikt och församlingar i mångreligiösa och mångkulturella stadsdelar med syfte att hitta samspelet och forma den nya kyrkan i det nya samhället. Inom nätverket arrangeras konferenser och utbildningar. Nätverket driver också opinionsfrågor, utvecklar metoder och delar erfarenheter i föreläsningar, seminarier på mässor och utbildningsdagar. ♥

ATT MISTA EN FÖRÄLDER SOM BARN

”INGEN JAG KÄNDE HADE GÅTT IGENOM SAMMA SAK”

TEXT: ERIK TORSTENSSON FOTO: AMER KAPETANOVIĆ / GUSTAV HELLSING, IKON

Under ett träningspass föll pappa Erwin plötsligt ihop. Det var första tecknet på hjärntumören. Knappt två år senare avled han och lämnade hustrun Eva och två tonåringar alldeles för tidigt.

– Att försöka behålla rutinerna med träningarna och skolan hjälpte mig, säger dottern Matilda, som också tackade ja till Sjukhuskyrkans och NU-sjukvårdens samtalsgrupp.

ATT MISTA NÅGON i sin närhet är alltid svårt. Att mista en förälder eller ett syskon när du är barn är förstås extra jobbigt och väcker många frågor. Matilda var bara tolv år när hennes pappa Erwin blev sjuk.

– Han låg på sjukhus i nästan två veckor innan de konstaterade att han fått en hjärntumör. Han behandlades i 1,5 år, men tyvärr gick den inte att bota, berättar hon.

NU HAR DET gått fyra år sedan pappa dog. Han blev 60 år. Tillsammans med mamma Eva

flyttade Matilda till Trollhättan från Bengtsfors för snart två år sedan. Här läser hon det naturvetenskapliga programmet på Nils Ericssongymnasiet och har ett år kvar innan studenten.

– Vi hade redan tidigare pratat om att flytta hit för att komma närmare mormor och morfar och Erwins vuxne son med familj. Dessutom blev det närmare till kommunikationer

och universitet, berättar mamma Eva, som nu också jobbar i Trollhättan.

De vårdar minnet av Erwin i sin vardag.

– Vi pratar om honom och kommer ihåg saker vi gjort tillsammans. Att dela bilder med varandra i familjens chattgrupp är ett bra sätt. Det känns viktigt att göra det, så att man inte tystnar i rädsla för att någon ska bli ledsen, säger Eva.

ERWIN VAR FÖDD och uppvuxen i Österrike, men blev kvar i Sverige efter att han som 20-åring besökt dalsländska Bengtsfors på paddelsemester. Så småningom träffade han norrländskan Eva och det blev starten på ett liv fyllt av aktiviteter, en bred bekantskapskrets och med det fina huset i Bengtsfors som bas.

– Erwin jobbade som lärare på gymnasiet i Åmål och jag var på lågstadiet i samma stad, berättar Eva.

– Och pappa var väldigt engagerad i våra aktiviteter med bland annat längdskidor,

”
VI PRATAR OM HONOM
OCH KOMMER IHÅG SAKER
VI GJORT TILLSAMMANS.

kajak, slalom och orientering. Han fanns alltid med runt om, berättar Matilda.

Upptäckten av hjärntumören blev starten på en ovisst och jobbig period för familjen, där den ständiga frågan var; kommer behandlingen att bita?

– Men vi pratade mycket och barnen var med på sjukhuset när Erwin var inlagd. Han var klar i huvudet ända tills han hamnade i koma den sista tiden, berättar Eva.

DET VAR PÅ Näl hon fick kontakt med Sjukhuskyrkan första gången. En tid efter Erwins bortgång kontaktades hon på nytt av sjukhusprästen Birgitta Edvinson, som då erbjöd både henne och barnen att delta i de samtalsgrupper som anordnas för just barn och unga i Fyrbodalen som mist någon närstående. Eva och Matilda tackade ja, medan Matildas storebror var mitt upp i gymnasiestudierna och hade svårt att få till resorna från Bengtsfors till Vänersborg, där grupperna träffades då.

– Parallellt med gruppen för barn deltog jag i en liten grupp för vuxna. Det var bara en pappa till de två döttrarna som Matilda träffade, och jag. Men det betydde mycket att få träffa någon i samma situation, säger Eva.

Hon får medhåll av Matilda, som då var 14 år.

– Ingen jag kände då hade gått igenom samma sak. En del kompisar hade mist mor- eller farföräldrar, men det är något annat att mista en förälder när du är barn. Det var väldigt tufft, men samtalsgruppen hjälpte mig verkligen och var ett bra stöd, säger Matilda.

MITT I ORON och sorgen under sin pappas sjukdomsperiod och efter hans bortgång, så fortsatte Matilda och hennes bror med sina idrotts- och musikaktiviteter.

– Det var skönt att ha kvar de rutinerna. Där och i skolan var allting liksom som vanligt och det blev en ventil i allt det jobbiga, säger Matilda.

Just att försöka hänga kvar i vardagsrutinerna var något Eva också fått som råd.

– Jag frågade en kurator om det under Erwins sjukdomstid och hon underströk just att vi skulle försöka fortsätta med så mycket aktiviteter som vi bara orkade.

”

DET BETYDDE
MYCKET ATT FÅ
TRÄFFA NÅGON
I SAMMA SITUATION.

MATILDA FYLLER 18 år i år. Just nu lutar det åt att hon ska läsa vidare till arkitekt efter gymnasiet. Ett tag var hon inne på att bli läkare, precis som sin storebror som pluggar på universitetet i Linköping.

– Men jag tror att något mer kreativt yrke passar mig bättre, säger Matilda, som i sommar återigen besökt familjens hus i pappa Erwins hemby i Österrike.

– Vi har ganska stor släkt där och brukar åka dit på somrarna och även under höst- och julloven. Det har vi gjort sedan vi var små och det känns speciellt att komma dit. ♥

Maria Zetterlund,
diakon

Birgitta Edvinson,
sjukhuspräst

Annelie Svensson,
specialistundersköterska

"ATT MÖTA BARNEN ÄR SPECIELLT"

"Jag vill inte väcka den björn som sover." Det är ett vanligt svar från föräldrar när barn har mist sin mamma, pappa eller ett syskon.

– Det är en väldigt naturlig reaktion, men att prata om det med andra i samma situation betyder mycket, säger sjukhusprästen Birgitta Edvinson.

TILLSAMMANS MED DIAKONEN Maria Zetterlund och specialistundersköterskan Annelie Svensson möter hon barn och ungdomar som mist någon närstående. De konstaterar att vi som vuxna ofta vill skydda våra barn och inte prata om det som är jobbigt och otäckt.

– Men all forskning visar att det har en läkande effekt att träffa någon som vet hur det är, påpekar Birgitta Edvinson, som genom sitt jobb inom Sjukhuskyrkan mött många människor som just mist någon.

ATT MÖTA BARN och ungdomar är speciellt.

– Samtidigt som det givetvis är jobbigt på många sätt, så är det fantastiskt att höra samtalen och berättelserna. De har ett annat förhållningssätt än vi vuxna och det ger en enorm energi att möta dem, säger Birgitta.

Det kan finnas en oro både hos en del barn och föräldrar inför att delta i stödgrupperna, men en del tackar ja direkt.

– Och när vi har träffats de bestämda sex till åtta gångerna, beroende på barnens ålder, så vill de flesta inte sluta, utan vill fortsätta med träffarna. En del fortsätter hålla kontakten privat, berättar Birgitta.

TRÄFFARNA, SOM NUMER hålls i lokaler i Götalundens kyrka, följer en viss struktur.

– Först har vi gemensam fika med barn och föräldrar. Sedan fortsätter vi parallellt med samtal tillsammans med föräldrarna, medan barnen går till sin grupp där det är olika teman varje gång. Och avslutningen i barn- och ungdomsgrupperna brukar vara att någon får välja musik som de känner betyder extra mycket eller påminner om den som de mist.

Grupperna delas in i yngre respektive äldre barn. Bland de yngre är också kurragömmalek eller pyssel viktiga inslag.

– Det finns en amerikansk studie som visar hur mycket det gav när yngre barn som mist en förälder bara fick träffas och leka tillsammans. Vetskapen om att de alla gick igenom samma sak hade en stor effekt, utan att de behövde prata om det, berättar Birgitta.

DIAKONEN MARIA ZETTERLUND i Götalundens församling konstaterar att barn som mist en nära anhörig ofta håller det för sig själv. Det är inget man direkt berättar för nya kompisar eller i skolan.

– Självklart vill ingen vara avvikande och inte heller bli "hon eller han vars mamma eller pappa har dött", utan ha kvar sin egen identitet. Det där kan vara ganska jobbigt och det händer att omgivningen mobbar, vilket i sin tur ofta är resultatet av att det finns en osäkerhet kring hur man ska hantera situationen, säger Maria.

Specialistundersköterskan Annelie Svensson har nyligen knutits till gruppen via NU-sjukvården, som redan tidigare har ett nära samspel med Sjukhuskyrkan.

– Jag är en "orädd vuxen" som är van att finnas i det som är jobbigt. Den erfarenheten tar jag med mig in i mötet med barn och föräldrar i samtalsgrupperna, berättar Annelie, som också är barnombud på Näls intensivvårdsavdelning.

Hon hoppas att fler ska se möjligheten att delta i stödgrupperna.

– Det kan som sagt vara en ganska hög tröskel att gå dit första gången, men det ger väldigt mycket och därför är det viktigt att tala om för fler att detta finns.

BIRGITTA EDVINSON BERÄTTAR om de tre gymnasie- tjejerna som trodde att de höll på att bli knäppa för att de ringde till sin bortgångne förälders mobilsvaret bara för att höra rösten.

– När de insåg att alla tre gjorde samma sak så förstod de att det var fullt naturligt. På samma sätt som att du luktar på speciella parfymer eller kläder för att påminnas och känna känslan av den du mist, säger Birgitta.

En vanlig reaktion som barn vittnar om är att de inte vill berätta i sin vardag när de känner sig ledsna, för de vill inte göra andra ledsna.

– En kille förklarade också att han känner att han inte vill förstöra stämningen hemma om den är bra. Och samtidigt inte säga hur han känner om stämningen är dålig och andra i familjen känner sig nere. För då blir de ju ännu ledsnare. Det blir ett moment 22 till slut, konstaterar Birgitta.

I ENGLAND LIGGER man långt framme i arbetet med samtalsgrupper. Maria och Birgitta, som även är högskoleutbildade inom sorgehantering, har varit där på vidareutbildning och de får hela tiden nya insikter tack vare gruppträffarna.

– Rent generellt är vi dåliga på att prata om döden, konstaterar Maria. ♥

Ett brev som kom till Birgitta, Maria och Annelie från en mamma vars 8-åriga dotter varit med i en av stödgrupperna, beskriver hur många barn känner inför första träffen:

"Nej Mamma, jag vill inte gå där för jag vill inte prata med någon som jag inte känner"...

Mamman stod på sig. Och det är hon glad för idag. Hon avslutar sitt brev:

"Tidigare ville hon inte prata så mycket om sin pappa och hon ville inte åka till hans grav, för hon tyckte att det var för sorgligt och jobbigt att bli påmind. Nu så är hon mer öppen och pratar om honom som om han är i "rummet bredvid". Och hon kan även fråga efter att åka till kyrkogården och hälsa på pappa".

Sjukhuskyrkan erbjuder flera olika samtalsgrupper för dig som mist någon nära. Förutom för barn och ungdomar erbjuds grupper för dig som är ung vuxen eller är förälder som mist ett barn, eller för dig som mist din livskamrat. Det finns också grupper för dig som mist någon genom självmord. Du kan förstås alltid även få enskilda samtal. Självklart är all medverkan avgiftsfri.

För mer information, kontakta Sjukhuskyrkan via **Näls växel 010-435 00 00** eller läs mer på www.svenskakyrkan.se/trollhattan/leva-vidare

MUSSLAN

TEXT: ERIKA ALMQVIST FOTO: CHRISTIAN ÅKERVALL

Caroline Egenvall och Catherine Westvig är ledare på Musslan, en gruppverksamhet för barn och ungdomar som lever eller har levt i en familj där någon lider av en beroendesjukdom eller psykisk sjukdom. Musslan är ett samarbete mellan Svenska kyrkan i Trollhättan och Trollhättans Stad.

Vilket syfte fyller Musslan i de här barnen och ungdomarnas liv?

– Vi vill ge barnen verktyg för att kunna hantera sin vardag. Många barn i sådana här situationer tror att de är ensamma i hela världen med sina problem, men forskning visar att det finns fyra till fem barn i varje klass. Eftersom Musslan är just en gruppverksamhet får barnen upptäcka att andra har samma problem som de själva och känna sig mindre ensamma. Ett annat syfte med gruppen är att ta bort skuld känslor. Vi vill att de ska lära sig att man faktiskt får ha roligt trots att det finns någon där hemma som inte mår bra, förklarar Caroline.

Hur ser verksamheten ut, vad gör ni på träffarna?

– Vi har tre grupper varje termin, en lågstadiegrupp, en mellanstadiegrupp och en högstadiegrupp. Varje grupp har cirka sex barn och ungdomar och så är vi två ledare. Varje träff följer ett bestämt tema, men framförallt vill vi att träffarna ska vara roliga. Någon eller några gånger per termin gör vi utflykter som att bowla, äta på restaurang, eller åka till Borås djurpark, berättar Catherine.

Märker ni att Musslan gör skillnad?

– Ja men det gör vi. Dels genom att det blir en väldigt god sammanhållning i gruppen. Man märker att barnen respekterar varandra. Men sen får vi ju direkt feedback också både från barn och föräldrar. Vi fick nyss ett fint sms från en förälder som sa att Musslan-dagen var den bästa dagen i veckan för hennes son och att hon märkte att hans mentala hälsa ökat och att han mår bättre. Det är det bästa kvittot vi kan få, menar Catherine och Caroline.

Hur har pandemiåret påverkat Musslans verksamhet?

– Vi har följt rekommendationerna och har därför fått ha uppehåll under delar av året. Men vi har varit måna om att hålla kontakten med barnen som vanligt så klart. Därför skickade vi varje vecka brev med posten hem till barnen där vi skrev något stärkande och skickade med lite pyssel och andra gåvor. Förra sommaren kunde vi även ha träffar utomhus med ett par barn i taget, säger Caroline.

Vad är Musslans största utmaning?

– Det är att hitta de här barnen som behöver hjälp. Vi vet att behovet är stort men efterfrågan är liten. Vi får ägna mycket tid och energi åt att marknadsföra oss själva. Vi är ute och pratar i skolan, socialtjänsten, öppenspsyk, fritidsgårdar med mera. Ofta är det en familjehemlighet och det krävs ganska mycket mod från både barn och familjer för att börja prata om problemet. Att börja i Musslan är inte samma som att börja i fotboll eller scouterna, det är en mycket långre väg för att ta beslutet, menar Catherine.

Catherine Westvig, Trollhättans Stad och Caroline Egenvall, Svenska kyrkan är två av de ansvariga för verksamheten Musslan.

PÅ MUSSLAN FÅR DU MÖJLIGHET ATT:

- Lära dig mer om vad alkohol, drogberoende, spelberoende och psykisk sjukdom innebär
- Lära känna dig själv bättre
- Stärka ditt självförtroende
- Träffa andra barn/ungdomar i samma situation

VAD GÖR MAN I GRUPPEN?

- Träffas 2 tim./vecka (ca 15 ggr)
- Pratar
- Gör olika övningar
- Tar upp olika teman
- Fikar och gör roliga saker tillsammans

Har ditt barn eller något barn du känner behov av Musslan? Hör av dig till oss.

Tel: 070-390 86 88

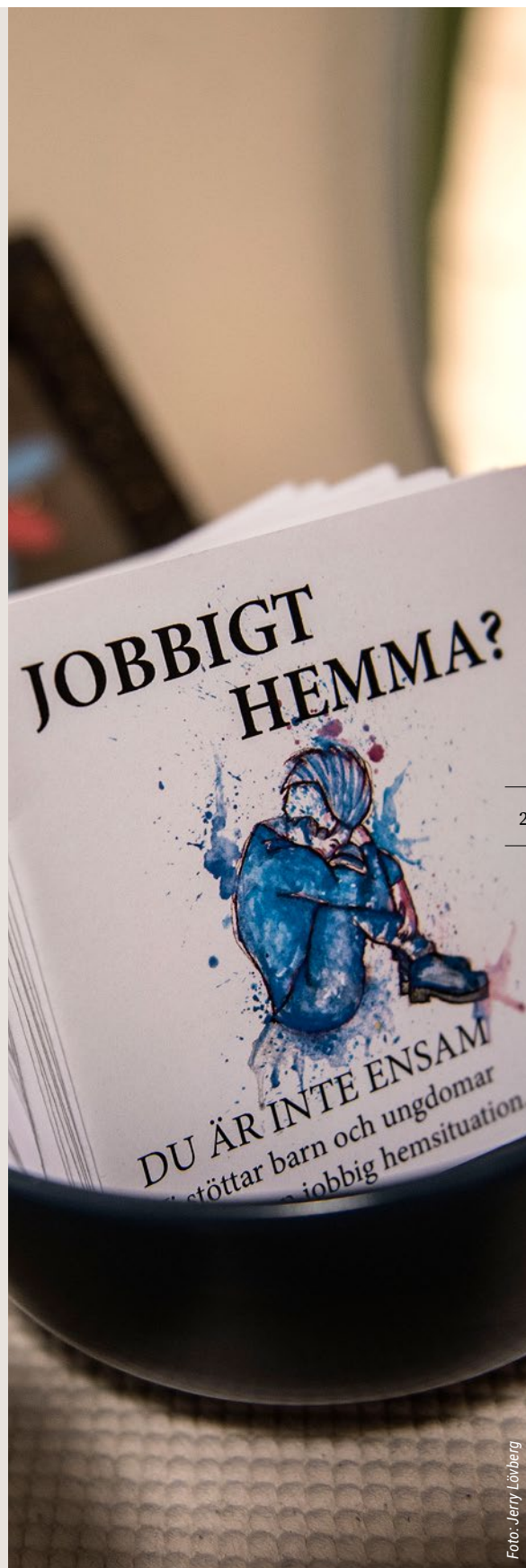
Email: trollhattan.musslan@svenskakyrkan.se

www.musslan.info

facebook.com/musslantrollhattan

Vill du ge en gåva till Musslan?

Plusgiro 11 85 74-3, märk med "TILL MUSSLAN"

SWISHA EN TISHA

OCH HJÄLP EN MEDMÄNNISKA I TROLLHÄTTAN

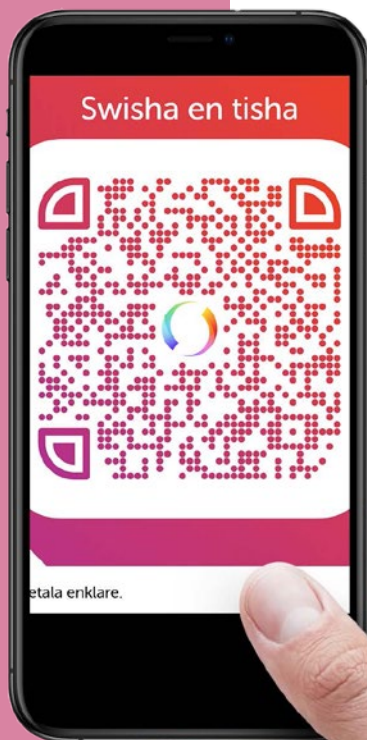
Nu kan du enkelt stödja en familj i Trollhättan som har det tufft ekonomiskt, och samtidigt supportera den lokala handeln där många haft en extremt tuff pandemiperiod.

Svenska kyrkans initiativ "*Swisha en tisha*" innebär att du swishar valfri summa. Pengarna omvandlas sedan till presentkort i de butiker som tillhör Centrumbolaget City Trollhättan, som ägs utav stadens köpmän och företagare, fastighetsägare och Trollhättan stad. Svenska kyrkan är en av många medlemmar.

– Presentkortet ger vi efter bedömning till familjer och andra behövande som ansöker om ett extra stöd för att få vardagen att gå ihop. Det kan exempelvis handla om ett behov av kläder, men också om mat eller kanske en present eller julklapp, säger diakonen Louise Sahlin.

Det sociala arbetet, diakonin, är en stor del av det dagliga arbetet inom Svenska kyrkan i Trollhättan.

Swisha till
123 278 67 88
eller använd QR-koden

elle

HÖSTEN ÄR STARTEN PÅ LIVET

TEXT: ERIK TORSTENSSON FOTO: AMER KAPETANOVIC

27

På nyårsafton är det fortfarande flera månader kvar tills "nyåret" startar på begravningsplatserna Håjum och Götalunden.

– Vårt år startar på allvar i april när vi planterar alla vårblommorna, säger kyrkogårdschefen Frank Thorén Hall, som ändå mest förknippar hösten med starten på livet.

Tillsammans med biträdande kyrkogårdchefen Pia Dosé bjuder han in Patos läsare till "Ett år på kyrkogården."

EFTER SJU ÅR som ansvarig för skötsel-frågorna vid Göteborgs kyrkogårdsförvaltning ansvarar Frank Thorén Hall nu för de två begravningsplatser i Trollhättans församling.

– Jag trivs väldigt bra och det är två väldigt fina och väl-skötta begravningsplatser, med lite olika stil dessutom, säger Frank.

Det ligger mycket arbete bakom miljön som besökarna möter. Och personalen har att göra, året runt.

– Det är lite av en myt att vi bara jobbar på våren och sommaren. Då har vi visserligen både flera säsongsanställda och sommarjobbande ungdomar eftersom det är mest att göra då, men skötseln pågår året runt i olika faser.

ÅRSHJULET TALAR SITT tydliga språk. Höstens sysslor närmar sig. Under oktober är det höststädning på skötselgravarna, där tusentals sommarblommor tas bort och förvandlingen inför Allhelgonahelgen påbörjas. Det är en fin och viktig högtid även för personalen, som förstås vill att begravningsplatserna ska vara extra fina när tusentals besökare strömmar till för att tända ljus och lägga blommor.

– Vi har väldigt engagerade medarbetare, konstaterar Frank, som själv känner ett lugn i kroppen när hösten kommer.

– Det är nog både kopplat till jobbet, men också rent mentalt knutet till att naturen lugnar ner sig. Det påverkar även oss människor, tror jag. Djuren är klara med sina kullar, bladen

faller och nya frön tar sin form inför nästa vår. På det sättet är hösten starten på livet, även om vi oftast pratar om att allt väcks till liv på våren.

NU EFTER SOMMAREN återgår arbetsstyrkan också till den ordinarie; tolv kyrkogårdsarbetare plus de tre kollegorna på krematoriet, två på expeditionen och de två lagbasarna som fördelar och leder det dagliga arbetet ute på begravningsplatserna.

DET ÄR LITE AV EN MYT ATT VI BARA JOBBAR PÅ VÅREN OCH SOMMAREN.

– Och vår lokalvårdare får det lite lugnare när arbetsstyrkan blir omkring en tredjedel av hur det ser ut under sommarhalvåret, konstaterar Frank.

För honom själv och hans biträdande kyrkogårdschef Pia Dosé går mycket tid åt till planering och att jobba med strategiska frågor.

– Bland annat tittar vi nu på hur vi ska kunna skapa fler begravningsplatser i Trollhättans församling framöver. Det är en omfattande process där vi i dialog med främst Trollhättans Stad först måste hitta ett markområde som svarar upp mot de framtida behov som finns. Både när det gäller läge och

möjligheter till transporter och en rad olika tekniska lösningar som krävs vid anläggandet. Om tio år behöver vi ha allt på plats, konstaterar Frank.

HAN OCH HANS kollegor får en del frågor kring gravskötseln från anhöriga. Om stort och smått.

– Det är inte så enkelt att veta vad som ingår och inte ingår, beroende på vilket skötselavtal du har. Här tror jag vi kan bli ännu bättre på att informera och förklara. En del som exempelvis har klimatsmart skötsel där vi avstår säsongsplante-ringar och skapar en fin gravplats med perenner, kan undra varför det inte blommar där på samma sätt som på vissa andra gravar. På samma sätt är det viktigt att anhöriga vet om ifall det ingår täckning med granris, lykttändning eller kransar på Allhelgona. Allt sådant framgår av skötselavtalet som finns för varje grav. Den som är osäker får gärna höra av sig eller ta en extra titt i avtalet, uppmanar Frank.

RUNT DEN 15 oktober startar vintersäsongen, enligt årshjulet. Då stängs vattnet successivt av för att skydda kranarna från att frysa sönder. För kyrkogårdsarbetarna handlar månaderna runt årsskiftet om mycket underhåll av lokaler, maskiner och annan utrustning. Och om snön faller så är det snöröjning och minimering av halkriskerna som gäller.

– Tillgängligheten är viktigt. Du ska alltid kunna besöka dina anhörigas gravplats på ett tryggt sätt, säger Frank Thorén Hall. ♥

Höstfrågan!

VARFÖR FÅR NEDFALLNA HÖSTLÖV LIGGA KVAR SÅ LÅNGE PÅ VISSA YTOR?

Det är för att ge näring till marken, men om du som besökare inte vet att det är orsaken så är det klart du kan tycka att vi borde hålla bättre ordning. Men det finns alltså en anledning. Och höstens näring gör att det växer och blir en ännu finare miljö under våren och sommaren, påminner Frank Thorén.

SOMMAR- BLOMMORNA TAS BORT

I början av oktober tas sommarblommorna bort.

GRANRIS OCH LYKTOR PÅ PLATS

Alla helgons dag firas alltid lördagen mellan 31 oktober och 6 november. Då ska granristäckning, kransar och ljuslyktor vara på plats för de gravrättsinnehavare som beställt det.

VATTNET STÄNGS AV

I mitten av oktober börjar sommarvattnet stängas av, men exakt när beror på när nattfrostn kommer. Vattentillgången är begränsad under vinterhalvåret.

VINTERUNDERHÅLL AV UTRUSTNING

I mitten av november inleds arbetet med vinterns underhåll av maskiner och annan utrustning. När vintern successivt kommer läggs sedan mycket tid på snöröjning och halkbekämpning.

ETT ÅR PÅ
KYRKOÅRDEN
DEL I - HÖSTEN

DECEMBER
NOVEMBER
OKTOBER
SEPTEMBER

11 SEPT

GÖTALUNDENS DAG MED LOPPIS OCH SERVERING

Lördagen den **11 september kl 10.00–13.00** kommer att bli en lördag för alla åldrar, fylld med aktiviteter! Clownen Daniel trolrar och gör ballongfigurer. Åk häst och vagn! Eller vad sägs om loppis, servering och lotterier – och mycket annat. Under dagen kan man förtidsrösta och det hålls en andakt.

Hyra av loppisbord: 50 kr,
boka på: 076-79 80 350, senast 9 september.

KYRKANS ÖPPNA FÖRSKOLA – PÅ FEM PLATSER

Kyrkans öppna förskola är en populär mötesplats för både vuxna och barn. Verksamheten är avgiftsfri. Öppen förskola erbjuds i Götalundens kyrka, Kyrkans hus, Lextorpskyrkan, Skogshöjdens kyrka och Kyrkans gård Strömsslund. Under hösten hoppas vi kunna starta igen!

Dagar och tider hittar du på:
svenskakyrkan.se/trollhattan

VÅFFELCAFÉ I GÖTALUNDEN

Med start onsdagen den 8 september öppnar vårt "onsdagsvåffelcafé" i Götalundens kyrka.

Det doftar nygräddat varje
onsdag kl 10.30–12.00.

Välkommen!

8 SEPT

TVÅ VECKORS KYRKFEST

I TROLLHÄTTANS KYRKA – MED TIDIG MUSIK-DAGAR

Välkommen till två fantastiska festveckor i nyrenoverade Trollhättans kyrka, den **12–26 september**.

I samband med Festgudtjänsten **kl 11.00 söndagen den 12 september** får vi bland annat avnjuta uruppförandet av kantaten "Vid källan", med text av Lars Björklund och musik av Mattias Eklund.

Under Festveckorna invigs också vår nya flygel och vi uppmärksammar även kyrkorglarnas 10-årsjubileum.

Festligheterna avslutas den **23–26 september** med festivalen Tidig Musik-dagarna, då du kan njuta av medeltids- renässans- och barockmusik. Det ska du inte missa!

Hela programmet, fyllt av härliga konserter, körsång, föreläsningar och psalmsångskväll hittar du på www.svenskkyrkan/trollhattan

Äntligen!

12-26 SEPT

BASAR OCH KONSERT FÖR VÄRLDENS BARN

3 OKT

Samtidigt som vi sakta men säkert kan skönja en mer normal vardag, så får vi aldrig glömma alla de barn runt om i världen som står inför större utmaningar än någonsin. Pandemin har gjort många föräldralösa och i många länder har matpriserna ökat kraftigt.

Insamlingen Världens Barn pågår **20 sept–3 okt** och i Lextorpskyrkan kommer insamlingen att synas på olika sätt under den perioden.

Söndagen den **3 oktober kl 10.00–13.00** hålls en Världens Barn-dag med basar i Lextorpskyrkan och då har du möjligt att bidra lite extra under trevliga former. Samma **söndag kl 18.00** hålls dessutom en Världens Barn-konsert i Lextorpskyrkan.

Mer information på svenskakyrkan.se/trollhattan

GEMENSKAPEN VÄXER VID DAGVERKSAMHETEN TRÄDET

14-16 SEPT

Efter lättade restriktioner hoppas vi kunna starta igen! Att få träffas är inte bara roligt, det ger dig dessutom garanterat nya möten med människor du ännu inte känner. Vi delar både tankar och kunskap och lär oss nya saker i de olika grupperna som erbjuds. Café och sopplunch finns till självkostnadspris, precis som vanligt. Nu håller vi tummarna för att vi snart ses i Kyrkans hus!

Onsdagar fr. o. m. 8 sept kl 10.00–12.00
Tisdagar och torsdagar fr. o. m. v 37 kl 10.00–14.00

Middagsbön kl 12.00
Sopplunch från torsdag v 37

Aktuell information hittar du på:
svenskakyrkan.se/trollhattan/tradet

Kontakt: Diakon Karin Melkersson 0520-47 29 36

DEBATTKVÄLL I LEXTORPSSKYRKAN

14 SEPT

Tisdag 14 september kl 18.00

Inför kyrkovalet samlar vi representanter från de nomineringsgrupper som ställer upp i Kyrkovalet lokalt här i Trollhättan. Ta chansen och ställ dina frågor på valdebatten i **Lextorpskyrkan**.

Passa också på att förtidsrösta mellan kl 15.00–20.00 i Lextorpskyrkan samma dag.

ALLA HELGONS DAG LYSER UPP

6 NOV

Besök dina vänners eller anhörigas gravar och tänd ett ljus. Det är en enkel handling som betyder så mycket symboliskt. Våra begravningsplatser görs extra ombonade denna dag.

Program hittar du, ett par veckor innan Alla helgons dag, på: svenskakyrkan.se/trollhattan/kgf

ÖPPET HUS PÅ BEGRAVNINGSPLATSERNA

Lördag 6 november

Håjums kl 12.00–19.00
Götalunden kl 14.00–16.00

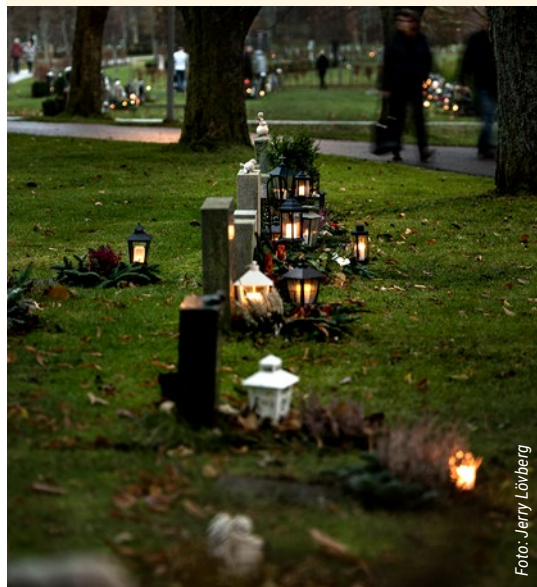

Foto: Jerry Löwberg

ATT VARA MEDLEM ÄR ETT AKTIVT VAL.

Många har valt att återvända eller gå med i Svenska kyrkan under coronapandemin. Kanske helt enkelt för att det då blivit ännu tydligare vad kyrkan faktiskt gör för väldigt många i vardagen.

VID SVÅRARE TIDER eller när något oväntat händer räknar alla med kyrkan. Oavsett om man är medlem eller inte så är det klart att kyrkan finns där som stöd, tröst eller inspiration. Under pandemin har kyrkan engagerat sig extra mycket i det sociala arbetet, diakonin, som varenda dag är en stor del av kyrkans uppdrag. Det kan vara lätt att glömma och när det pratas kyrkoval så tänker många att det är inget som rör en själv, eftersom man kanske inte går i kyrkan så ofta och inte tror så särskilt mycket på Gud heller, för den delen. Men kyrkan handlar om så mycket mer. Och som medlem får du inte bara rösta i kyrkoval. Du bidrar till allt från lokala barngrupper, körer för äldre, stöd i livets slutskede och internationella insatser för särskilt utsatta.

Kort sagt: Många glömmer allt det omfattande samhällsarbete som görs varenda dag – utöver dop, konfirmation, bröllop, begravning eller söndagsgudstjänst.

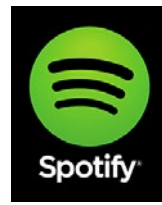
Corona vände upp och ner på det mesta, men arbetet med att möta människor har då tagit nya former. Att hjälpa äldre och andra riskgrupper med matinköp och apoteksinköp är bara några exempel på insatser som vi ställde om till. Det kan ju vara värt att rösta för och visa att man supportar alla dem som faktiskt engagerar sig som förtroendevalda.

DIN MEDLEMSAVGIFT BYGGER GEMENSKAP OCH HJÄLPER MÅNGA:

- Kyrkans öppna förskola
- Läger och mötesplatser för unga
- Hem- och sjukbesök
- Träffar för äldre och ensamma
- Jourhavande präst
- Sjukhuskyrkan
- Arbetslöshetsprojekt
- Körer, orkestrar och föreläsningar
- Underhåll av byggnader och kulturarv
- Stöd till människor på flykt
- Inkluderingsinsatser för nya svenskar
- Klimatarbete i Sverige och världen
- Internationellt arbete via Act Svenska kyrkan

Välkommen att vara med! Du hittar inträdesblanketter i alla våra samlingslokaler. Du kan också ringa 0520-47 29 00 eller läsa mer på svenskakyrkan.se/trollhattan/valkommen-som-medlem
Använd gärna QR-koden så hamnar du direkt på sidan.

#PATOS

Kyrkogårdschefen Frank Thorén Hall delar med sig av skön höstmusik.

Märk hur vår skugga
Imperiet

Started Out With Nothin'
Seasick Steve

Kärlek är för dom
Thåström

Meet Me In The Alleyway
Steve Earle

Come As You Are
Nirvana

Highwayman
The Highwaymen, Willie Nelson, Johnny...

Wicked Game - Remastered
Chris Isaak

One
Johnny Cash

Lev nu dö sen
Miss Li

Gå direkt till Spotifylistan via QR-koden.